

І.В. Борисов

*молодший науковий співробітник
Науково-дослідного інституту
правового забезпечення
інноваційного розвитку
НАПрН України*

ПРАВОВИЙ СТАТУС БЮРО КРЕДИТНИХ ІСТОРІЙ

Невід'ємною складовою ефективного функціонування фінансового ринку України являється оперативна і достовірна інформація, володіння якою знижує ризики учасників цього ринку.

Сьогодні одним з механізмів, що сприяє ефективності функціонування кредитного ринку, є створення спеціалізованих організацій, які збирають, зберігають та використовують інформацію, котра складає кредитну історію юридичної або фізичної особи про виконання нею зобов'язань за кредитними правочинами. В Україні такими організаціями є бюро кредитних історій (далі – Бюро), які визнаються юридичними особами, котрі створюються і функціонують на підставі Закону України «Про організацію формування та обігу кредитних історій» [1]. Слова «бюро кредитних історій» та похідні від них дозволяється використовувати в назві лише тим юридичним особам, діяльністю яких є виключно ведення кредитних історій.

Безумовно, створення цих організацій не є винаходом вітчизняного законодавця, оскільки аналогічні організації вже давно відомі іншим країнам світу і функціонують і як приватні, і як публічні структури, мають різні назви, а саме кредитні бюро, приватні або державні реєстри [2], проте поєднує їх єдина мета – надати достовірну інформацію щодо фінансового стану суб'єктів підприємницької діяльності для забезпечення взаємодії суб'єктів кредитного ринку.

На прикладі створення таких організацій простежується особливість, що характерна для правового регулювання ринків фінансових послуг, а

саме процес розширення його учасників за рахунок тих структур, які виконують допоміжні функції з обслуговування основних його учасників, у даному випадку структур у сфері збору, обробки, зберігання, захисту та використання інформації про виконання особами грошових зобов'язань. При отриманні негативної інформації щодо фінансового стану суб'єктів підприємницької діяльності кредитна установа уникає ризику видачі позики неплатоспроможному контрагенту, а при отриманні позитивної інформації, кредитна установа здатна полегшити доступ суб'єктів підприємницької діяльності до кредитних ресурсів.

Створення Бюро не перешкоджає створенню і інших структур, які спеціалізуються на видачі, наприклад, бізнес-довідок про фінансовий стан і ділову репутацію потенційних партнерів або клієнтів в інших сферах підприємницької діяльності в Україні. Прикладом однією з широко відомих корпорацій, котра вважається визнаним у світі лідером на ринку бізнес-інформації (інформації щодо компаній) є корпорація Dun & Bradstreet, яка веде свою історію з 1841 року. Сьогодні ця компанія не має аналогів за обсягом відомостей про майже 220 млн. фірм із 200 країн світу, а серед її інформаційних послуг надання бізнес-довідок про фінансовий стан і ділову репутацію потенційного партнера або клієнта. Такі бізнес-довідки складаються на основі самих різноманітних джерел інформації, які оперативного поновлюються і доповнюються [3].

Відносини у сфері формування та обігу кредитних історій регулюються Конституцією України, вищевказаним Законом України «Про організацію формування та обігу кредитних історій» (далі – Закон), міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також виданими на виконання цього Закону нормативно-правовими актами.

Бюро – це юридична особа, виключним видом діяльності якої є збір, зберігання, використання інформації, яка складає кредитну історію як

сукупність інформації про юридичну або фізичну особу, що її ідентифікує, а також відомостей про виконання зазначеною особою зобов'язань за кредитними правочинами. Кредитна історія може містити і іншу відкриту інформацію. Разом із тим Закон забороняє збирати інформацію про фізичних осіб щодо: національності, расового та етнічного походження, політичних поглядів, релігійних і філософських переконань, стану здоров'я, членства в партіях та інших об'єднаннях громадян.

Бюро створюється у формі господарського товариства. Засновниками його можуть бути юридичні та фізичні особи. При цьому юридичні особи повинні здійснювати діяльність не менше трьох років з дня державної реєстрації та не мати заборгованості із сплати податків та інших обов'язкових платежів за останні три роки. Статутний капітал Бюро формується виключно за рахунок грошових коштів засновників і має бути не менше п'яти мільйонів гривень.

Діяльність Бюро підлягає ліцензуванню. Ліцензія видається Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Таким чином, Бюро має спеціальну правосуб'єктність.

Виконавчим органом Бюро за погодженням з Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, затверджується Положення Бюро, яке складає правила формування і ведення кредитних історій.

Суб'єктом кредитної історії виступає будь-яка юридична або фізична особа, яка уклала кредитний правочин та щодо якої формується кредитна історія. Кредитний правочин – правочин, за яким виникає, змінюється або припиняється зобов'язання фізичної або юридичної особи щодо сплати грошових коштів користувачу протягом певного часу в майбутньому (в тому числі договір страхування). Користувач у разі укладення кредитного правочину та отримання письмової згоди юридичної або

фізичної особи, яка уклала цей правочин, надає до Бюро інформацію для формування кредитної історії.

Користувач Бюро – юридична або фізична особа – суб'єкт господарської діяльності, яка укладає кредитні правочини. Так, користувачами Бюро можуть бути банки, небанківські фінансові установи та інші суб'єкти господарської діяльності, які надають послуги з відстроченням платежу або надають майно в кредит.

Підставою для виникнення відносин між Бюро і користувачем є договір, який вони укладають, і предметом якого є врегулювання питань надання та отримання інформації, що складає кредитну історію. Таким чином користувач надає і має право отримувати інформацію, що складає кредитну історію.

Джерелами формування кредитних історій являються: а) відомості, що надаються користувачем до Бюро за письмовою згодою суб'єкта кредитної історії; б) відомості державних реєстрів, інформація з інших баз даних публічного користування, відкритих для загального користування джерел за винятком відомостей (інформації), що становлять державну таємницю. Зазначену інформацію та відомості Бюро має право отримувати на договірних засадах.

Органи або уповноважені особи (держателі, адміністратори державних реєстрів тощо) зобов'язані на запит Бюро надавати відомості з державних реєстрів в електронному вигляді (у форматі бази даних) у разі наявності письмової згоди суб'єктів інформації.

Порядок передачі відомостей з державних реєстрів, а також розмір плати за це та інші умови встановлюються Кабінетом Міністрів України або за його дорученням – Держателем або Адміністратором відповідного реєстру та Бюро на підставі договору.

Бюро надають інформацію з кредитних історій у формі кредитних звітів, які містять усю інформацію з кредитної історії, якщо інші обсяги

інформації не передбачені Положенням Бюро або Договором. Користувачі мають право звернутися до Бюро за отриманням кредитних звітів упродовж дії укладеного правочину між ним та суб'єктом кредитної історії, а також за наявності у Користувача письмової згоди суб'єкта кредитної історії на доступ до його кредитної історії.

Література:

1. Про організацію формування та обігу кредитних історій: Закон України від 23.06.2015 р. № 2704-IV // Відом. Верх. Ради України, 2005, № 32, ст. 421.
2. Е. Орлюк. Кредитные бюро за рубежом: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo.ua/article.php?id=10003453>.
3. «Дан энд Брэдстрит» – сбор и обработка информации: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dnb.ru/>

-----***-----

В. Ю. Уркевич,
д.ю.н., професор кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
провідний науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ПРАВОВІ ПИТАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ АГРАРНИХ РОЗПИСОК

Новим засобом кредитування сільськогосподарських товаровиробників є отримання від їх контрагентів грошових коштів або ж певної продукції (товарів) за умови видачі такого документа, як аграрна розписка. Остання визначається як товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах. Розглянемо правові питання реєстрації таких розписок.